

CONCIO V.

DE EADEM DOMINICA SECUNDA ADVENTUS

THEMA

Tu es qui venturus es, an alium expectamus? *Matth. xi, v. 3.*

SYNOPSIS.

Causa cur hodie evangelium istud legatur, ostenditur. Causa hujus legationis Joannis, et ejusdem eventus declaratur. Duo genera miraculorum statuuntur, apparentia scilicet, et vera, et quænam ea sint. Miracula Christi, quibus suam divinitatem ostendere voluit, fuisse numero plurima, dignitate maxima, modo excellentissima, varietate clarissima, eleganti discursu, auctoritatibus, et demonstrationibus probatur. Locus Joannis xiv. Majora horum faciet, explicatur. Objectiones contra miraculorum testimonium de Christi divinitate diluuntur. Polychronii Hæretici curjusdam irrita mortui suscitatio adducitur. Hæreses de reliquiis sanctorum non venerandis et de miraculorum auctoritate, quæ semper in ecclesia Catholica viguit, severa increpatione arguuntur; insuper Lutheri temerarius ausus in Dæmonio ejiciendo notatur. In secunda parte, cur Dominus Joannem turbis commendat, et quo modo, docetur. Parasiti, et aulæ municipia tazantur, et de iis apologus offertur. Cur Joannes plus quam Propheta, duplex assignatur ratio, nempe quia de illo alii Prophetæ sunt vaticinati; et quia ob vitum angeamicam Angelus dictus sit. Ex caritative Joannis quatuor notanda proponuntur: primo per eam significatam fuisse veteris legis utrogationem; secundo, cæca hominum judicia, quæ reprehensores pro-

priorum vitiorum more Herodis capitali prosequuntur odio, vituperantur: tertio, vincula Joannis figuram eorum genere affirmatur, qui non nisi aliqua rezeatione respiciunt, et in clamantem Christum audiunt: quarto docemur posteris nullum majus testamentum Dei Sapientia legari posse; ubi breviter Historia Eudocia narratur. Denique serio monemur, ut Christi legatis in articulo mortis apte possimus respondere: atque ea de re horrenda juvenis Angeli narratur Historia.

Quamvis multa sint, Auditores optimi, quæ vel necessaria, vel utilia esse videntur, ut orbis liberator de cælo ad terras descendentes debitis officiis, atque honore suscipiamus; tamen illud cum primis maxime conducit, quis ille sit, et quantus; quem expectamus, probe cognitum, et exploratum habere: tanto siquidem majori studio, et apparatu, cum advenerit, illum excipiemus, quanto major in animis nostris fuerit opinio atque expectatio venientis. Quamobrem Ecclesia catholica, mater nostra sapientissima, toto hoc tempore, quod adventui Domini celebrando consecratum est, ea fere evangelia filiis suis legenda proponit, ex quibus planius tanti regis amplitudo, atque majestas intelligitur. Itaque hodie prudentissimo consilio Evangelium istud recitari voluit, in quo B. Joannes ad Christum maximi momenti legatio continetur. Cum enim Joannes vir sapientissimus intelligeret, non satis huma-

næ linguæ prædicatione divinam Christi majestatem explicare posse, misit ad eum duos ex discipulis suis, qui eum interrogarent, ac dicerent, *tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Ut ipse tunc seipsum quodam modo prodere, et majestatem suam cum verbis, ut operibus ostendere cogere-tur, ac diceret; *euntes renunciate Joanni, quæ audistis et vidistis.* Hac igitur legatio nobis hodie ad explicandum proposita est, ut una cum discipulis Joannis ad Christum proficisci, et ab eo, quis sit, et quantus audire ac discere mereamur.

Initium igitur evangelii tale est: *Joannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, misit ad eum duos ex discipulis suis.* Non me fugit hujus legationis aliam ab aliis rationem et causam reddi solere. Quia vero B. Hilarius et Chrysostomus omnium optime locum istum exposuisse mihi semper visi sunt, eorum dumtaxat sententiam aliis prætermisissis, in medium adferemus. Erant Joannis discipuli animo non parum a Christo abalienato, quod eum viderent quotidie magis ac magis opinione, et exultatione apud homines crescere: e contra suum ipsorum præceptorem, quem illi Christo majorem esse non dubitabant, paulatim minui. Itaque Christum ipsum aliquando quasi reprehendere ausi sunt: « cur nos, inquit, et Pharisei jejunamus frequenter, discipuli autem tui non jejunt? » Neque his contenti, sed invidentiæ stimulis agitati, et dolorem, quem pro magistri honore capiebant præ se ferentes, ad Joannem dixerunt: « Magister, qui tecum erat trans Jordanem, et cui tu testimonium perhibuisti, esse hic baptisat, et omnes veniunt ad eum. » Joannes igitur tamquam præceptor bonus, et qui non gloriam propriam, sed eorum utilitatem querebat, quos instituendos suscepit, longa oratione eis persuadere conatus est, Dominum Jesum ipsum esse Christum: se vero nihil aliud, quam ejus præcursorem, et administrum esse. Quam orationem Joannis tertio totam descripiam habebis. » Non potest, inquit, homo facere quicquam, nisi fuerit ei datum de cælo. Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quod dixerim: non sum ego Christus; sed quia misus sum ante illum. Qui habet sponsam, sponsus est, amicus autem sponsi, qui stat, et audit, gaudium gaudet propter vocem sponsi: hoc ergo gaudium meum inpletum est, illum oportet crescere, me autem minui.

Qui de sursum venit, super omnes est: qui est de terra, de terra loquitur; qui de cælo venit, super omnes est. Et quod vidit, et audivit, hoc testatur, et testimonium ejus nemo accipit. Qui accepit ejus testimonium, signavit, quia Deus verax est: Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur; non enim ad mensuram dat Deus Spiritum: Pater diligit Filium, et omnia dedit in manu ejus. Qui credit in Filium, habet vitam æternam, (qui autem incredulus est filio, non videlicit vitam; sed ira Dei manet super eum.) » Hac tam proluxa ratione B. Joannes discipulos suos ab errore, in quo versabantur, liberare conatus est. Verum cum intelligeret vir prudens, se suis verbis et cohortationibus nihil efficere, quod illi omnia, quæ dicebantur, humilitati et modestiæ ejus ascriberent, captata occasione ex admirabilibus illis operibus quæ a Christo patrari suorum discipulorum relatione cognoverat, misit duos ex ipsis, tamquam legatos ad Christum. Vos, inquit, qui tam multa, et tam admirabilia de illo mihi narratis, et tamen nondum potestis credere, ite ad illum, et meo nomine, si vestro non vultis, quærite ab eo: Sitne ipse verus Messias, an expectare alium debeamus; nec enim dubito, quoniam ille sit et operibus facile persuasurus, quod vobis adhuc persuadere ego non potui. Perrexerunt illi, et Christum concionantem, et signa ac prodigia multa patrantem, multitudine obstupescente, et acclamante, invenerunt. Statim vero legationem suam explicantes: *Joannes, inquit, misit nos ad te dicens: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Intellexit verò Dominus rem totam, ipsos videlicet, non Joannem, esse qui non crederent. Et ait illis: *Ite, renunciate Joanni, quæ audistis, et vidistis.* Addidit vero: *et beatus qui non fuerit scandalizatus in me:* ut illis ostenderet, se cogitationes eorum, et dubitationem, ac scandalum non ignorare. *Et beatus, inquit, qui non fuerit scandalizatus in me.* Ac si diceret: quia me a Joanne in Jordane baptizari vidistis, et quia ego ipse illi me ad tempus sponte subjecti, scandalum patimini, nec me Joanne majorem, nec amplius, quam hominem cogitare potestis: sed vere dico vobis, *beatus qui non fuerit scandalizatus in me.* Hæc est igitur legatio, et hæc est ad legationem responsio.

Nunc quoniam magni refert, ac præsertim hoc tempore, non ignorare, quantam vim

habent signa, et prodigia ad veram fidem conformandam breviter, si placet, explicemus. An Christus se vere Dei filium, ac Deum ipsum illis signis, et prodigiis demonstraverit? Est vero primo loco quasi fundamentum totius disputationis jaciendum, duo esse genera miraculorum: alia enim sunt, quæ ideo solum dicuntur miracula, quod vires humanas exuperent, et eorum causa humanam intelligentiam fugiat, alioqui et causas naturales habent, et malorum spirituum potestate non solum fieri; sed etiam facile fieri possunt. Et hæc quidem mirabilia potius, et miraculorum similia, quam miracula dici debent: nec enim universis rebus creatis, sed solis hominibus mirabilia sunt exemplum unum, vel alterum ponamus: Cum Dæmonis arte ignis de cælo descenderet, et sancti Job greges, et pastores eorum absumeret: Et cum Egyptii magi, vel virgas in dracones converterent, vel de pulvere ranas excitarent, homines mirabantur: causa siquidem novorum illorum, effectusque homines latebat, angelos minime latebat. Hoc igitur genere miraculorum, quæ vere et proprie, ut ante diximus, miracula dici non debent, ea prodigia omnia continentur, quæ vel ab aeris potestatibus, vel a Magis, dæmone occulte agente, et Deo occultis permittente fiunt. Permittit enim aliquando Deus ejusmodi fieri, tum ob alias causas, tum ut B. Augustinus non uno loco ait, ad fallendos fallaces, ipsos videlicet magos, qui tunc maxime falluntur a dæmone, cum se fallere alios arbitrantur. Quod autem Deo non permittente nihil aut magi aut dæmones efficere possunt, vel ex eo potest intelligi, quo magi Pharaonis, qui Deo permittente dracones effecerant, Deo tamen non amplius permittente, ne minutissimas siquidem muscas, quamquam multum in eo laborarent, efficere potuerunt. Ejusdem generis illa quoque signa, et portenta erunt, quæ ab Antichristo, et ejus administris fiunt. Nam ut Dominus apud Matthæum ait: *Surgent Pseudopropheta, et dabunt signa, et prodigia magna, ita ut errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi.* Et ut Apostolus in posteriori ad Thessalonicenses scribit: *Antichristi adventus erit secundum operationem Satanae in omni virtute, et signis, et prodigiis mendacibus: mendacia vero ea prodigia erunt, si B. Augustino in libro vigesimo de civitate Dei credimus: vel, quia non vera,*

sed apparentia et phantastica erunt: vel quia non ad veritatem, sed ad mendacium comprobandum fiunt. Hoc igitur est primum genus miraculorum. Porro alterum ea continet, quæ vere ac proprie miracula sunt, quæ nimirum omnem vim creatam omnemque naturæ potestatem vincunt. Ac proinde non solum hominibus sed et angelis, et dæmonibus, atque adeo universæ naturæ admirationem, et stuporem adferunt, nec aliam causam, quam Dei voluntatem, et imperium habent. Hujus generis illa sunt, mortuos excitare cæcis aspectum, et surdis auditum restituere: necnon in momento, ac solo nutu morbos curare, tempestates compescere, et alia, quæ Dominus hic in terris ferme quotidie faciebat. Tametsi enim morbi naturali vi ac ratione curari possint, et industria Medicorum sæpe curantur, et procelle ac tempestates, sicut dæmonum arte excitari, sic et sedari possunt: tamen soluta atque imperio voluntatis, et in momento hæc efficere, solius est omnipotentis Creatoris et omnem naturam, et creatam potentiam, non solum hominum, sed etiam dæmonum, et angelorum superat.

Ex quo illud efficitur, nullo modo falsum esse posse id, quod vero aliquo miraculo confirmatur. Nam si verum miraculum non nisi Dei auctoritate, atque imperio fieri potest, et Deus testis mendacii, et falsitatis esse non potest, quomodo tandem illud non verissimum erit, quod Dei testimonio, vero videlicet miraculo, comprobatur? Quare eum liberator noster tot verissimis, et maximis prodigiis omnium generum, ac præsertim tot mortuorum excitationibus claruerit, dubitare non possumus, quin divinitas suæ testimonium firmissimum et omni fide dignissimum dederit, jureque ac merito dixerit: *si mihi non creditis, operibus credite.* Et, *Testimonium habeo majus Joanne: opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Et, si opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberet.* Miracula siquidem Domini, Auditores, ut breviter dicam, multitudine innumerabilia, modo excellentissima et diversitate clarissima fuerunt. Ita ut fulgor miraculorum Domini major sit, si cum miraculis sanctorum conferatur, quam est splendor solis, si cum lumine minorum siderum comparetur. De multitudine audite B. Joannem: *Sunt autem et alia multa, quæ fecit Jesus,*

quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros. Audite B. Lucam: *Virtus de illo exibat, et sanabat omnes.* Audite Marcum: *Quotquot tangebant eum, salvi fiebant.* Audite B. Matthæum: *Vespere autem facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes, et ejiciebat spiritus verbo, et omnes male habentes curavit.* «Intendite, inquit super hæc verba B. Chrysost., intendite, quantam multitudinem curatam transcurrunt evangelistæ; non unum quodque enarrantes, sed uno verbo pelagus ineffabile miraculorum inducentes.» Itaque ipsi Judæi, qui nihil aliud quam signa quæerunt, multitudine miraculorum Domini quodammodo satiiati, aliquando dixerunt: *Christus cum venerit, numquid plura signa faciet?* Jam vero de magnitudine signorum Domini Dominum ipsum audiamus; *si opera, inquit, non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberet.* Neque vero conturbet aliquem id quo Dominus quodam loco ait: *qui credit in me, opera, quæ ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet:* Primum enim majora illa, quæ Apostoli facturi erant, non tam ipsi, quam Christus per ipsos facturus erat: Idcirco statim adjungit, et ait: *quia ego ad Patrem vado, et quæcumque petieritis in nomine meo hoc faciam.* Id quod Apostoli dum signa aderent apertissime testabantur: *viri Israelitæ, inquit Petrus, quid miramini in hoc aut nos intuemini, quasi nostra virtute, aut potestate fecerimus hunc ambulare?* Et paulo infra: *in fide, inquit, nominis ejus, nempe Christi, hunc quem vos videtis, et natis, confirmavit nomen ejus: et fides, quæ per eum est, dedit integram sanitatem istam conspectu omnium vestrum.* Et alio loco idem Petrus, *Ænea, inquit, sanet te Dominus Jesus Christus, surge, et sterne tibi: et continuo surrexit.* Quid? Quod B. August. verba illa: *Et majora horum faciet,* non de miraculorum perpetratione: sed de Judæorum, et Gentium conversione intelligenda esse docet? Sic enim Tracta. 71. super Joannem, super eum locum scribens ait: «Quando ista dicebat verborum suorum opera commendabat. Sic enim dixerat: verba quæ ego loquor vobis, a me ipso non loquor. Pater autem in me manens ipse facit opera. Quæ opera tunc dicebat: nisi verba, quæ loquebatur? Audiebant et credebant illi, et eorumdem verborum fructus erat fides illorum. Veritatem evangelizantibus discipulis non tam pauci quam illi erant, sed gentes etiam cre-

diderunt: Hæc sunt sine dubitatione majora: majora enim fecit prædicatus a creditibus, quam locutus audientibus.» Hæc B. August. Itaque majora horum faciet, non tam significat, majora prodigia perpetrabit, quam plures homines ad fidem meam converteret, quam ego per me ipsum converterim: vel, plures ego illius prædicatione convertam, quam ipse mea prædicatione converterim. Maxima igitur, et præstantissima Domini prodigia, et signa fuerunt. Sed quid jam de modo, quo ea faciebat, dicere poterimus? Non enim diu et multum laborando, sicut Helias et Heliseus, non orando, et obsecrando, et fere omnes servi Dei facere solent; sed imperando et sua, ac proprie auctoritate omnia miraculorum genera edebat. Ac ut unum de multis adferamus, ac eum immundum spiritum, quem discipuli ejicere non poterant, et quem nisi in oratione, et jejunio ejici non posse Dominus affirmaverat, ita locutus est: *ergo præcipio tibi, exi ab eo, et ne amplius introcas in eum: et exiit continuo.* Atque hujusmodi exemplis pleni sunt codices Evangeliorum. Postremo varietas, ac diversitas, miraculorum Domini tanta est, ut omnia miraculorum genera complexus esse videatur. Ut enim ostenderet omnia sibi, tanquam eorum opifici, et Architecto subjecta esse, nullam reliquit partem universitatis, nullum rerum genus prætermisit, in quo signum, et prodigium aliquid non ediderit. Ac primum in rebus incorporeis; deinde in corporeis, postremo in homine, qui partim est corporeus, partim incorporeus, cum dæmonum turbas de miserorum hominum corporibus effugavit. Nam in angelis signa fieri non oportuit. Illi enim sponte sua accedebant, et ministrabant ei, ut evangelista Matthæus auctor est. Deinde in rebus corporeis signa fecit in cælo, cum in obitu suo solis globum horrendis tenebris contexit; in ignis elemento, cum inde stellam quamdam excitavit, quæ Magos ex Perside in Palestinam adduceret; in aere, cum flatibus ventorum imperavit, et facta est tranquillitas magna; in aquis, cum super eas siccis pedibus ambulavit; in terra, cum eam in obitu suo magnis et horrendis tremoribus concussit; in imperfectis mixtis (ut Philosophi loquuntur), cum in eodem ejus obitu petra scissæ sunt, et monumenta aperta sunt: in mixtis perfectis, sed inanimis, cum panes, et aquas pauci quam illi erant, sed gentes etiam cre-

vinum tempore nuptiarum convertit; in arboribus, cum ficulneam maledixit, et ea continuo exaruit; in brutis animantibus, cum Apostoli admirabilem piscium multitudinem, eo iubente, ceperant; et cum dæmones ingentem gregem porcorum in mare, eo permittente, præcipitaverunt. Denique in hominibus, qui partim corporei, partim incorporei sunt, signa fecit, cum tot cæcis visum, tot surdis auditum, tot claudis gressus, tot agris sanitatem, et tot mortuis vitam restituit. Quomobrem cum Dominus non solum signa, et prodigia fecerit, sed fecerit etiam varietate illustrissima, modo prætantissima, magnitudine incredibilia, numero infinita, quid miramur si dicebat: *Si mihi non creditis, operibus credite.* Huic accedit quod hoc ipsum futurum esse in adventu Messie multo ante Isaias prædixit; *Deus*, inquit, *ipse veniet, et salvabit vos; tunc aperientur oculi cæcorum, et aures surdorum patebunt: tunc saliet sicut cervus claudus, aperta erit lingua mutorum.* Atque ad hoc vaticinium allusisse Dominus visus est, cum hodie ait: *Renunciate Joanni, quæ audistis, et vidistis: cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, mortui resurgunt, et pauperes evangelizantur.*

Cæterum occurrit aliquis fortasse, et nobis illa verba Salvatoris objiciet: *Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et demonia ejecimus, et virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis. Quia nunquam novi vos: discedite a me omnes, qui operamini iniquitatem.* Si igitur miraculorum testimonium non est satis firmum argumentum ad confirmationem hominis sanctitatem, quanto minus ad divinitatem comprobendam? Si, qui miraculis coruscant, non continuo amicus Dei censendus est, quanto minus propter eadem miracula aliquis Deus censendus erit? Si potest, qui miracula facit, justus non esse, quanto magis poterit, qui similia facit, Deus non esse: verum argumenti hujus facilis est et expedita responsio: Nam cum aliquis verum miraculum edit, non inde efficitur eum justum, et sanctum esse, nisi hoc ipsum edito miraculo confirmavit: sed illud falsum esse non posse, quod is asseruit et miraculo edito comprobavit. Jam vero si qui sunt mali, qui miracula perpetraverunt, non illi suam ipsorum sanctimoniam, et probitatem; sed Christi majestatem et divinitatem asserere nitentur. Quod si suam quoque ipso-

rum sanctitatem confirmare, et in ejus rei testimonium verum miraculum edere voluerint, si vere sancti non erant, nihil, mihi credite, unquam effecissent. At vero Christus, quid tot miraculis agebat? nonne ut verum esse ostenderet, quod prædicabat? At quid tandem prædicabat? Nonne seipsum Deum, Dei filium, lucem, vitam, veritatem, mundi liberatorem et assertorem esse prædicabat? Hæc igitur omnia quis ambigat esse vera, cum miraculis innumerabilibus et maximis confirmata sint? Intellexerunt hoc hæretici tum veteres, quam recentiores: et idcirco semper ad prodigia aspiraverunt, sed nunquam eis pro voto negotium successit. Et contra tamen in Ecclesia Catholica semper viguit donum miraculorum. Possem exempla plurima commemorare, sed hoc ero contentus uno. In sexta et clarissima synodo Act. 14. Monothelita quidam, nomine Polychronius, palam asserere ausus est, se in testimonium fidei suæ, si concilio placeat, mortuum ad vitam revocaturum. Sacra igitur synodus, ut populo satisfaceret, jussit cadaver mortui hominis in medium adferri, hæretico permisit circa illud agere, quæ vellet. Ille primum tabellam fidei suæ super mortuum posuit: deinde cum ille adhuc non surgeret, auribus ejus, nescio quæ verba, insurrexit. Verum cum multo temporis in eo labore consumpsisset, et mortuus homo obstinatissime in proposito non surgendi permaneret, et populi, qui ad illud spectaculum avidissime concurrebant, tædio affecti jam essent, Polychronius tandem se mortuum excitare non posse, confessus est. Istum videlicet exitum temeritas hæreticorum habuit. Sed ut hæc nimis antiqua prætereamus, nostris temporibus hæretici multa paradoxa, impiaque dogmata in orbem Christianum invexerunt. Et quidem contra illa, multa et magna miracula Deus per Catholicos operari dignatus est: pro illis, hæretici nihil unquam efficere poterunt. Atque ut unum de multis exemplam proponamus: sanctorum reliquias hæretici hodie nihil faciunt, imo vero despiciunt, conculant, incendio absumunt, in flumina projiciunt. At pro iis retinendis, et venerandis, quando nihil aliud haberemus, nonne essent abunde satis illa illustrissima miracula, quæ ad reliquias B. Stephani, B. August. patrata esse testatur? Nam in iis etiam sex mortuorum excitationes continentur. Quidequid addit eo loco sanctissimus doctor, multos libros

scribendos fuisse, si miracula omnia ad eas solas reliquias brevi tempore facia commemorari debuissent? Hæc igitur omnia et alia tam multa miracula pro iis dogmatibus, quæ nunc hæretici ridet, facta sunt, ut si scribi debeant, libros, et volumina sine ullo numero implenda sint. At contra, quid ipsi objiciunt? Quid offerunt? Quid operantur? Nonne plus quam stultum est, verbis inanibus insanorum capitum credere? et tot ac tantis Dei testimoniis non credere? Voluit quidem Lutherus aliquando aliquid experiri, et dæmonem expellere de quodam corpore aggressus est: sed parum absiit, Deo providente et causas impii hominis illudente, ut Staphilus ipse, qui præsens trago-dia aderat, testatus est, quin Lutherus discerneretur, et sane optimo jure: nec enim decebat, ut dæmonem dæmon expelleret, et fedus atque amicitiam initam violaret. Quæ cum ita sint, quis non videt, quam parum fidei hæreticorum verba, atque impia dogmata mereantur cum nullis signis, nullis prodigiis, nullis Dei testimoniis confirmantur. Nonne duo ut minimum testes, ut aliquid credatur, fidem facere debent? Certe fides ex auditu: sed plane etiam ex visu, alioqui uni testi, videlicet auditui, fides non adhibetur. Mittit Dominus Moysen ad prædicandum filiis Israel, et simul ei donum miraculorum faciendorum attribuit. Venit Dominus ipse, et quamquam ei sine signis credendum fuisset, tamen ita sibi miracula necessaria esse putavit, ut diceret: *Si opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Mittit deinde discipulos, et audite quid eis præcipiat: *Euntes prædicate dicentes: appropinquavit regnum caelorum.* Et statim ut crederetur eis: *Infirmos inquit, curate, mortuos suscite, leprosos mundate, dæmones ejicite.* Illi ergo quid? nimirum profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis. Denique hodie Dominus discipulis Joannis nunquid solum ait, *euntes renunciate Joanni quæ audistis?* nonne statim addidit: *Et vidistis?* Si igitur miracula ad fidem confirmandam necessaria sunt, si duo testes requiruntur, visus et auditus, quis hæreticis credit, qui unum testem habent, et similes Pharisæorum sunt? *Dicunt eam et non faciunt, et cum in eorum synagogis audiatur multum, sed videatur nihil?* Si Christi fidem non nisi multis prodigiis confirmatam recepimus, quomodo Lutheri, aut Calvinii fide m-

nullis prodigiis muniam recipiemus? Si peccatum non erat Christo ipsi non credere, si miracula non fecisset, qua fronte isti non terrent, perituros nos, si eis, etiam sine miraculis, non credamus? Credite mihi, neque oculos, neque aures, neque cor, neque mentem habent, qui ab Ecclesia recedere audent, in qua omnibus sæculis usque ad nostra tempora multa, et magna miracula non defuerunt: cum contra hæretici solum verbis garrere, et tumultus, et seditiones excitare, miracula autem nulla non solum vera, sed ne apparentia quidem efficere unquam poterint.

PARS ALTERA.

Illis autem obeuntibus, cepit Jesus dicere ad turbas de Joanne: quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Non potest sapientia, nisi sapienter se gerere. Intelligebat Dominus ex illa interrogatione B. Joannis, *Tu es qui venturus est, an alium expectamus?* potuisse turbas non mediocriter perturbari: nam cum eos lateret, quo animo B. Joannes discipulos suos ad Christum misisset, multa absurda suspicari, et secum ita ratiocinari potuissent. Nonne Joannes multa de isto testimonia perhibuit? Quomodo igitur nunc ambigere videtur, utrum iste, an alius venturus sit? Num dissidia forsitan inter ipsum, et Jesum exorta sunt? An fortasse tædio carceris victus timidior factus? An potius illa testimonia vera non erant? Et num de ipso Jesu dixit: *Beatus qui non fuerit scandalizatus in me?* Hæc igitur et alia ejusmodi, quæ turbis in mentem venire et eas perturbare potuissent, summa sapientia et dexteritate Dominus refellit. Id vero non antea fecit, quam discipuli Joannis abissent; tum ne Joanni assentari videretur, si coram ejus discipulis eum laudaret: tum etiam, quod quam diu illi non recesserant, in eorum curationem incumbendum fuit, illis igitur curatis, et jam abeuntibus, cepit Deus turbam ægritudinis medicamentum adhibere. Ac primum ab ipsarum turbarum testimonio argumentum petit, ut ostendat Joannem virum constantissimum et integerrimum esse, nec facile vel prodere veritatem, vel sententiam mutare potuisse. *Quid existis*, inquit, *videre? arundinem vento agitatam?* hoc est non potuissetis relicti civitatibus atque domibus vestris una omnes tanto studio ad

erentem impelli, nec ita facile ex universa Judæa omnes effusi ad Joannem videndum fuissetis, nisi magnum quemdam, et admirabilem virum, et adamantis lapidibus firmiter Joannem putassetis: nec enim ad videndum arundinem et miserum ac mobilem quemdam hominem existis. Deinde ab austeritate, et severitate B. Joannis ad rem eandem confirmandam alterum argumentum fuit. *Sed quid existis, inquit, videre? Hominem mollibus vestitum?* Hoc est, amicum hujus sæculi, qui propter suas delicias sententiam mutent? Sed talis non est Joannes: ecce enim, inquit, *qui mollibus vestiuntur* non in solitudine, non in carceribus, non in vinculis: *sed in domibus regum sunt.*

Nulli sunt, auditores, leviores, stultiores, mobiliore et arundinum vento agitarum similiore, quam ille, qui mollibus vestiuntur, hoc est, qui amici sunt hujus sæculi, et ducunt in bonis dies suos, ac molliter vestiri, laute comedere, pretiose bibere, et deliciis desiderant affluere. Ejusmodi siquidem plerumque sunt parasiti (tametsi interdum, nec dici, nec haberi velint) et in palatiis regum et nobilium, atque opulentorum hominum versantur: nec omnino insipienter: nam ibi optime suas merces, verba videlicet, et adulationes vendunt: ibidem etiam emunt villi pretio, quod volunt, nempe bona prandia, bonas cœnas, bonos etiam nummos, ut non solum corpora sua bene pinguefaciant, sed etiam mollibus ac pretiosis vestimentis cooperiant. Istos vero esse arundines vento agitata, vel ex ipso Gnatone, qui parasitorum princeps haberi volebat, intelligi potest.

« Est (inquit) genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt,

« Eis ultro arrideo, et eorum ingenia admiror simul:

« Quidquid dicunt, laudo: id rursum si negant, laudo id quoque. » Ecce arundinem vento agitam.

« Negat quis? nego; ait? aio: postremo imperavi egomet mihi, omnia assentari. »

Nec solum arundines isti sunt, quod facile in hanc vel illam partem moveantur: sed etiam quod vacuum caput sine cerebro, sine sapientia, sine concilio gerant, tametsi omnium sapientissimi sibi esse videantur. Nunquam legis disto illam fabulam de leone, vulpe, et asino? Egrotabat aliquando leo; omnia animalia ad eum tamquam ad

regem invisendum, et salutandum veniebant: solus asinus, et vulpes defuerunt, nempe simplicissimus et callidissimus. Accersitur asinus, venit continuo, et a rege vehementer objurgatus, recedit. Accersitur vulpes, parat etiam ipsa: sed adfert secum excusationem suam. Non irascitur, inquit, dominus meus rex: ego enim simul atque audivi te dominum meum in morbum incidisse, continuo cœpi cogitare de remedio, conveni medicum, quæsi de medicamento atque hæc est causa cur serius venerim. Recte, inquit leo, accipio excusationem. Sed quid remedii invenisti? Nihil, inquit vulpes, salubrius ægritudini tuæ in toto Galeno, et Hippocrate reperiri potui, quod si capite asini alicujus amputato cerebrum ejus adhuc calidum sorberes. Itæ, festinate, inquit leo, revocate asinum illum, qui paulo ante hinc discessit. Iverunt, asinum revocaverunt, caput ei præciderunt. Tum vulpes capite excepto, conversa ad parietem, ne ab aliis videretur, totum cerebrum bis, terve sugendo bibit; deinde caput vacuum obtulit leoni. Leo contempletur caput. Et ubi, inquit, est cerebrum? Non habent asini fortasse cerebrum? O domine, inquit vulpes, et quomodo haberet cerebrum qui bis hodie venit ad aulam? Quis non cerebrum amitteret, si toties curreret ad palatium? Ego sane, inquit, crediderim nullum hic in aula versari, qui non amiserit cerebrum. Sic est, auditores, qui in domibus regum sunt, plerumque sine cerebro sunt: et nihil aliud, quam arundines vacuæ, et ad omnem statum mobiles sunt. Talis non fuit Joannes: id quod ejus desertum, et carcer, et victus locustarum, et vestitus de pilis camelorum satis aperte demonstrabat.

At cur Dominus amicum hujus sæculi describere volens, eum esse definivit, qui mollibus vestitur? nimirum, quia in nulla re magis vanitas, et curiositas, et fatuitas sæculi amatorum cernitur, quam in vestibus. Itaque cum videtis quosdam politos, ornatos, et tamquam pavones incedere, dicite: ecce amicum hujus sæculi mollibus vestitum, ecce illum quem Dominus in Evangelio reprehendit, et quem arundini vacuæ, et a vento agitatae comparavit.

Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam Prophetam. Hæc est tertia ratio. Satis enim firmo argumento demonstratur, Joannem arundinem non fuisse. Jam de eo assertitur, quod non solum

Propheta, sed etiam plus quam Propheta fuerit. Fuit vero vere plus quam Propheta. Propheta siquidem omnes de Christo prophetabant, de ipsis nemo. At de Joanne, et Isaias, et Malachias prophetaverunt. Nec solum Propheta, sed etiam angelus, et non quisvis angelus, sed Gabriel, unus ex primis principibus ortum, nomen, vitam, et functionem B. Joannis prædixit. De quo, quæso, alio Propheta tale aliquid invenire poterimus? Deinde, quis unquam antea prophetavit, quam nasceretur, nisi unus, et solus Joannes? Adhæc, Propheta ceteri Prophetae ipsi fuerit: sed quod alios prophetare fecerint, nusquam legimus. At B. Joannes, et ipse Propheta fuit et parentes suos prophetare quodammodo fecit. Denique alii tamquam verbi præcones diu ante Christum missi sunt: Joannes vero ita cum Christo in mundum advenit, sicut lucifer simul fere cum sole exortitur. Et ita vicinus Joannes Verbo fuit, ut non præco, sed vox ipsa Verbi diceretur. Atque hæc est ratio, quam Dominus reddi, cur Joannem plus quam Prophetam appellaverit. *Illic est enim, inquit, de quo scriptum est, etc.* Sicut enim in supplicationibus ubi longo ordine multi regem, vel episcopum præcedunt, ille omnium maximus, et nobilissimus habetur, qui proxime ante faciem regis vel pontificis graditur; sic etiam in illa serie Prophetarum qui Christum diversis temporibus præcurrebant, B. Joannes omnium celeberrimus; et non propheta, sed plus quam Propheta fuit, quod Christo proximus ante faciem ejus incesse. Sed nihilominus in iis verbis etiam rationem insinuavit, qua Joannis constantia, atque integritas confirmatur. Quis enim suspicari poterit, eum arundinem esse vento agitam, qui non solum Propheta, et plus quam Propheta, sed etiam angelus prophetica auctoritate meruit appellari? Et sane Angelus fuit Joannes non natura, sed officio, sed puritate, sed imitatione, sed emulatione. Admirabile quoddam, et supra naturam pergit iter, semper in hymnis, semper in orationibus fuit. Nulli hominum totos triginta annos locutus est: nullum tempore eodem conservorum vidit, nec ab aliquo eorum visus fuit, non delicate nutritus, non lecto exceptus, non tecto, non loco, non alia re humana usus est: sed ita in terris quasi in cœlis cum Deo, et angelis versabatur. Percipuum est igitur et turbarum concursu, et ipsius Joannis severitate, et Domini testimo-

nio, et Malachia vaticinio, non arundinem vento agitam sed virum constantissimum beatum Joannem fuisse. Atque hic est finis evangelii.

Nunc quoniam aliquid adhuc temporis superest, et captivitas, atque legatio B. Joannis plena utilium documentorum sunt, aliqua si placet, ad nostrum emolumentum ex evangelio hodierno documenta colligamus. Primum igitur ex vinculis Joannis veteris legis cessationem, atque abrogationem discimus: etenim cum Joannes veteris legis figuram gereret, ut B. Ambrosius sapienter adnotavit, nihil aliud ejus captivitas, quam legis quasi quædam captivatem designat. Illa igitur lex, quæ olim æretissimis, et durissimis tot caeremoniarum, et judiciorum nexibus homines obligabat, Christo liberatore adveniente in carcerem detruitur, et non solum alios non ligat, sed ipsa perpetua abrogationis vinculis obligatur. Neque aliud jam potest, quam homines duos, hoc est, populos duos, Judæum, et Græcum ad Christum et legem evangelicam mittere. Nec enim hodie idcirco legem illam veterem legimus, quod ejus præceptis et institutionibus obligatos nos esse existimus, sed ut de lege Christi præconia audiamus, et quemadmodum omnes figuræ, atque omnia vaticinia, quæ de Christo erant, impleta sunt, evangelii luce conspiciamus; hoc est igitur documentum primum.

Discimus deinde, quam sint cæca hominum judicia, et quid mundus servis Dei retribuere soleat. Equidem cum attentius cogitarem, quid sit Joannes in vinculis, pupugit hæc sententia cor meum, vehementissimeque permovit. Mira res, auditores, Joannes in vinculis, is qui liberatorem potentissimum jam jam affuturum hominibus prædicabat, quo auctore in luce, ac spe libertatis respirare populi incipiebant, is repente abripitur, et carceri teterrimo mancipatur, et manus illæ, quæ, populo ante, Christum ipsum abluant, manibus hominum cruentorum, catenis et vinculis onerantur: hoc est nimirum, quod mundus servis Dei pro beneficiis retribuere novit. Homo innocens erat Joannes, justus, Dei amicus, nulla bona Herodi, et Judæis prestiterat, mali nihil: et tamen stipendium ejus est carcer. Si quæramus ab eo, quemnam est tua causa, B. Joannes? quod tantum flagitium est? quod atrocissimum? quod paricidium, ut in custodiam istam tradi te oportuerit? Respondet præ-

fecto : nolo, nolo iudices homines, cæca sunt hominum iudicia : *iudica me Deus, et discerne causam meam de Judæorum gente non sancta, et ab Herode homine iniquo et doloso eripe me.* Sed tamen causa mea hæc est: arguebam Herodem propter Herodiam uxorem Philippi fratris ejus, eique libere dicebam : *Non licet tibi habere eam.* Considerate jam, quale sit mundi iudicium, quot adulatores putatis, quot mendaces, quot deceptores Herodes alebat, et ad honores et magistratus evehebat? Unus erat Joannes, qui veram Herodis salutem optaret, et illum unum Herodes sustulit. Et quod magis est admirandum, *sciebat Herodes, ut Marcus ait, Joannem esse virum sanctum, et justum, et observabat eum, et auditio eo multa faciebat, et libenter eum audiebat.* Sed quamdiu? Donec nihil de ipso dicebatur. Nam simul ac ad reprehensionem vitiorum, et scelerum ipsius ventum est, aures Herodis acclusæ sunt, et Joannis amicitia terminata est. Reprehensiones proprias iniquo animo ferre, pestis est, quæ ubique terrarum grassatur: omnes prosequimur odio superbos avaros, ebriosos, fornicarios, adulteros, parricidas: omnibus displicent vitia aliorum, omnibus placet nefarios et scelestos necari. At si vitia nostra nobis ostendantur, non nos ea, ut par esset, prosequimur odio, sed illi irascimur qui ea nobis ostendit. Et cum adversus nostra vitia armari deberemus, nos adversus emendatores, et medicos nostros armamur. Et concionator tandem laudatur, et sapiens et ornatus dicitur, donec ad scelera reprehendenda non descendit. Simul enim atque hoc facit, homo stoicus, rigidus, durus, ferreus est: cancellos egreditur, metas excedit, audiri non potest. Hoc est igitur documentum alterum, quod a Joanne in vinculis constituto perdiscimus, nempe Herodi scelestissimo similes, quotquot propriorum criminum reprehensiones veras audire non volunt.

Porro tertium documentum, nec minus utile, ex eo colligitur, quod Joannes non prius dicatur opera Christi audivisse, et ad Christum discipulos suos misisse, quam esset in vinculis constitutus. Quid enim hoc significare existimatis? Cujus figuram gerit Joannes, dum hæc agit, nisi hominis peccatoris, qui non ante redit ad cor, nec audit, quid in eo Dominus Deus loquatur, quam in aliquod infortunium, et calamitatem incidat. Numquam legis in apud Isaiam? *Verumtamen sola vexatio dabit intellectum auditus,*

*Est aliquis, cui omnia prospere, et ad votum succedunt, juvenis, dives, robustus, nobilis; is admonetur hodie a parente, cras a præceptore, alio die a concionatore, ut bene utatur prosperitate, ut in die bonorum ne immeritor sit malorum, ut cogitet nihil esse facilius, quam ut fortuna in infortunium convertatur; proinde, ne defuat vitium, ne Deum ad iracundiam provocet. Verum quamdiu in prosperitate versatur, nihil audit, nihil intelligit, contemnit ac despiciit omnia, tamquam si nihil ad ipsum pertinerent, quin etiam sæpe admonitores suos irridet et pergit sicut antea extento collo, et totus jucundus, amoribus variis implicatur, et diem illum perdidisse se putat, in quo non aliquid peccaverit. Quid tum facit Deus? Iste, inquit, ut video, non intelligit sine expositore, quæ dico: adhibeo igitur commentaria. Itaque immitit in eum calamitatem aliquam, vel incidit in latrones, vel capitur a piratis, vel ardenti febre corripitur, vel ab aliquo æmulo vulneratur: ea vero calamitas ita perspicue rem totam declarat, ut ille, qui antea nihil intelligebat, statim recordetur eorum, quæ antea audivit. O quam sæpe ista mihi prædicabantur, et ego tam stultus eram, ut nihil penitus intelligerem: jam bene recordor; jam intelligo: jam video esse verissimum. Itaque tum demum in vinculis constitutus erecta aure cordis audire incipit mirabilia opera Christi: tum denique cogitat, eum solum esse, qui solvit compeditos, qui illuminat cæcos, qui erigit elisos: quibus auditus mittit ad eum legatos duos, verbum oris et suspirium cordis, qui dicant ei: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Ille vero respondet: *Euntes renunciate Joanni quæ audistis, et vidistis.* Novi ego non unum, sed plures adolescentes, qui olim perditissimi fuerunt, nec ullis concionibus converti poterant: et postea una insignis vexatio ita illis Dei voluntatem explicuit, ut sanctissimæ vitæ et quasi exemplar sanctimonie efficerentur. Hoc igitur significat Joannes, cum non prius audit Christi miracula, quam in carcere et vincula conjiciatur.*

Jam vero documentum quartum longe utilissimum, queso, diligenter percipite. Erat Joannes in carcere, intelligebat se paulo post moriturum, non voluit spirituales filios suos orphanos relinquere. Itaque testamentum fecit, et eo non quidem divitias, vel delicias, stercus videlicet pretiosum, ut Grego-

rius Nazianzenus appellat, sed Christum eis reliquit: misit enim illos ad Christum, ut eum melius agnoscerent, eique perpetuo adhererent, sciebat enim thesaurum infinitum esse sapientiam et Christi amicitiam omnibus opibus et honoribus anteponendam esse. De Athenaide, quæ postea senior Eudocia appellata est, in libris historicorum legimus, eam cum a patre Leontio Philosopho omnibus liberalium artium disciplinæ exulta, eruditæque esset, publico instrumento ab eodem exheredatam fuisse, neque aliam ob causam, quam quod ejus eximia virtus, et eruditio, ut ipse alebat, ei pro satis ampla hæreditate sufficeret. Neque vero falsum istud ejus vaticinium fuit: sola siquidem sapientia, et doctrinæ commendatione ad eum gradum dignitatis evecta est, ut conjux Imperatoris Theodosii, et socia imperii fieret cum pauperrima et obscurissima non multo ante fuisset. Quod si humana sapientia pro magna hæreditate habetur, quanto major hæreditas divina sapientia et vera in Deum pietas erit? Hanc igitur beatus Joannes discipulis suis testamento reliquit. In quo eum quicumque pastores, quicumque præceptores, quicumque patres familiarum sunt, quicumque denique aliorum curam gerunt, imitari debent, satis nobiles, satis divites, satis eruditi posteri vestri erunt, si Christum eis, et pietatem, castitatem, sobrietatem, temperantiam, justitiam, et omnes virtutes reliquerint.

Postremo, quod ex hoc evangelio discimus, illud est, semper meminisse nos oportere, eundem ipsum Christum, cui nunc dicitur: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* eundem, inquam, ipsum in obitu nostro unicuique nostrum per legatos suos dicturum: *tu es qui venturus es, nimirum ad gloriam, an alium expectamus?* Et vobis, si dicere non poterimus Angelis Christi legatis: *euntes renunciate Christo, quæ audistis, et vidistis.* Audiunt enim et vident non solum Angelis, sed etiam demones, quidquid agimus et ea in suis codicibus referunt: isti ut accusent; illi ut defendant. An non legis quid venerabilis Beda c. 14, lib. v. Historiæ gentis Anglorum, de hac re scriptum reliquerit? Erat juvenis quidam strenuus corpore, et regis amicus: sed moribus corruptissimus, et Deo summo regi maxime invidus. Hic sibi longissima vitæ spatia pollicens, vitæ mutationem et penitentiam in extremam senectutem differre volebat: ve-

rum mors non expectavit senectutem, sed eum adhuc florentem et juvenem lethali quodam morbo aggreditur. *Ægrotantem rex* (quippe qui pius, et humanus erat) invisit, atque ad penitentiam, et confessionem cohortatus est. At ille: cum convalesceret, inquit, istud faciam: nunc enim amici fortasse tamquam timidum et metu mortis extortum deriderent. Itaque timuit ab hominibus irrideri, cum ipse tamen Deum tandem irridere non timuisset. Venit igitur post paululum dies extrema, et ecce ingrediuntur ad eum Angeli duo, pulcherrimum quemdam et elegantissimum librum adherentes, in quolucidissimis et pulcherrimis characteribus scriptum erat, quidquid ille boni ab ineunte ætate gesserat: sed liber brevissimus, et res in eo scriptæ paucissimæ erant. Paulo post apparuerunt non duo, sed innumeri terrerim demones, qui statim protulerant horrendum et ingens quoddam volumen, in quo nigerimis et maximis characteribus omnia illius flagitia, et facinora scripta erant, quæ quidem præ multitudine vix numerabantur. Ut igitur ille utrumque librum de manibus offerentium accepit, et eos jussus perlegere, omnia sua opera, et verba, et cogitationes recognovit, subito in desperationem incidit: nec dicere ausus est: *euntes renunciate Christo, quæ audistis, et vidistis.* Sed eo obmutescente, et stupefacto, atque attonito, demones angelis dixerunt, quid hic agitis? Numquid hic noster est? Num adhuc contendere audetis? Quibus Angeli: vera loquimini, inquam, si vultis eum rapere, per nos licet. Atque in hunc modum angelis abeuntibus, ille a demonebus raptus in gehennam perpetuo cruciandus delatus est. Hæc igitur, auditores, non in ejus utilitatem, cui contigerunt, sed in nostram admonitionem, et correctionem ostendi, et videri Dominus voluit, nec ideo scripta sunt, ut legantur et audiantur, sed ut, his auditis, vel lectis, vitam et mores in melius commutetis. Quod si facere noluerimus, multo nos gravius, atque atrocius, mihi credite, puniemur, quam ille ipse, cui hæc contigerunt. Ille siquidem talia exempla nunquam audierat, et si audivisset olim, fortasse in cinere et cilio penitentiam egisset. Quamobrem cum omnium operum nostrorum testes vigilantissimos, oculatissimos, et maxime auritos habeamus, qui omnia notant, scribunt, observant: Cur non metuimus vel agere, vel loqui, vel cogitare coram ejusmodi testibus

ea, propter quæ sine ulla dubitatione demandi sumus? Quin potius Dei gratia aspirantē contendamus, ita vitam nostram traducere, ita nos genere, ut in eo difficillimo tempore securi ac læti angelis Dei legatis, re-

spondere possimus: *euntes renunciate Christo, quæ audistis et vidistis*; ille vero tunc nos ad regnum suum vocare et coronare dignetur, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO VI.

DE DOMINICA TERTIA ADVENTUS

THEMA

Gaudete in Domino semper; iterum dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus prope est. *Philipp. IV, v. 4.*

SYNOPSIS.

Tres mundi fallaces refelluntur opiniones. Prima, quæ obicitur, servos Dei nullo gaudio perfundi, sed semper tristes esse oportere; ubi testimoniiis et similitudinibus probatur, majus gaudium contingere Deo servientibus, quam mundanis: causa, cum mundani non sentiant gaudia spiritualia. Gaudium spirituale esse de Deo et suis operibus, in prosperis et adversis, de beneficio creationis et redemptionis. Altera opinio est, quæ dicitur Deo servientes nil agere aliud, quam in otio culiculam curare. Tertia demum est perversa sententia hujus Paulinæ, Gaudete; Dominus prope est, interpretatio. Modernus dierum festorum celebrandi mos, graviter taxatur. Quanta sit insana saltatio et choreæ auctoritate tum sacra tum profana, imo ipsiusmet Christi, ostenditur. Profanatio festorum magnum malum: et peccatum potissimum flagellorum divinitus immissorum causam esse. Tandem ad dies festos pia celebratione venerandos seria exhortatio.

Initium hoc Apostolicæ lectionis; quæ hodie nobis in Ecclesia recitata est, tres mundi opiniones, quæ multos homines ad inferos deducunt, penitus evertit. Primum enim cum incipit aliquis de salute cogitare, de vite mutatione, de peccatis relinquendis, et servitio Dei serio amplectendo, statim mundus versipellis adest, et tamquam leno quidam

corruptissimus: quid, inquit, miser cogitas? an non vides eos, qui servant Deo, quam sint melancholici, afflicti, mœsti, nunquam lætantur, nunquam rident: et tu ergo vis talis esse? Absit, ne cogites talia. Ita mundus loquitur: et per suos ministros tanquam exploratores sollicitat corda filiorum Dei, deterret homines a servitio Dei, minuere conatur, quantum potest, exercitium Dei. Audite quid per Malachiam prophetam, ejusmodi hominibus Dominus dicat: *Invaluerunt super me verba vestra, dicit Dominus; et dixistis: Quia locuti sumus contra te? Dixistis: vanus est, qui servit Deo, et quod emolumentum, quia ambulavimus tristes coram Domino exercituum?* Itaque hæc est sententia mundi, non posse gaudere, et esse lætos, et hilares, qui servant Domino. Sed procul dubio mentitur: falsum est quod loquitur. Et tantum abest, ut servi Dei non possint esse læti, ut nulli prorsus homines magis ac verius gaudeant, ac lætentur, quam ii, qui servant Deo. Legite Scripturas, consulite rationem, inspicite vitas et exempla sanctorum, videbitis quam egregie mundus mentitur. Ego quidem audio B. Jacobum, non servis Dei, sed servis mundi, detum et luctum indicentem: *Miseri, inquit, estote, et lugete, et plorate, risus vester in luctum convertatur, et gaudium in mororem.* Et rursum: *Agitemur, dicitis, plorate ululantes in miseris vestris, quæ advenit vobis: Divitiæ vestre putrefactæ sunt, et vestimenta vestra a tineis comesta sunt: aurum et argentum vestrum æruginavit, et ærugo eorum in testimonium*

vobis erit, et manducabit carnes vestras sicut ignis.

Porro servis suis, quid Dominus? *Gaudete et exultate: ecce enim merces vestra copiosa est in caelis; et: Nolite feri Hypocrite tristes; et: tu cum jejunas, unge caput tuum, et faciem tuam lava; et iterum: Videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.* Quid Apostolus praecipit? *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismet ipsis in psalmis, et hymnis, et canticis spiritualibus; cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino.* Auditis quid Apostolus dicat? Quomodo tristes esse poterimus, qui semper cantare jubemur? Quid est praeerea regnum Dei, quod intra nos est, nonne pax et gaudium in Spiritu sancto? Epistole Petri, epistole Joannis, epistola Jacobi, quid aliud, quam laetitiam spiritualem, et pacem, et amorem sonant? Quid totum praeterium? *Venite, exultemus Domino: jubilemus Deo salutaris nostro: Praeoccupemus faciem ejus in confessione, et in psalmis jubilemus ei: et, beatus populus, qui scit jubilationem: et, cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra.*

Aspicite deinde exempla sanctorum. Quid queso de primis christianis in Actis Apostolicis legitis? *Omnes qui credebant, inquit B. Lucas, erant pariter, et habebant omnia communia, possessiones et substantias vendebant, et dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat: quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, et frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione, et simplicitate cordis.* Et rursum: *Discipuli, inquit, replebantur gaudio et Spiritu sancto.* Et Apostolus de seipso: *Repletus sum, inquit, consolatione, superabundo gaudio.* Nonne etiam Dominus aliquando exultavit in Spiritu sancto? De magno Antonio viro sancto, atque perfecto, Athanasius refert, eum semper hilarem, laetum extitisse. Neque mirum est hoc, Auditores, nam ipse B. Antonius, nihil magis filiis suis contra daemonum insidias commendabat, quam laetitiam spiritualem. Hostis enim humani generis non ignorans quantum boni nobis alacritas, et gaudium in Dei servitio adferre possit, semper conatur vel terroribus vel iniuriis, vel insomniis, vel cogitationibus malis animi nostri tranquillitatem, et serenitatem perturbare, et caelum cordis nostri, quasi nubibus quibusdam anxietatis et meroris obducere. Sed quemadmodum

David psallendo, et duleiter citharam pulsando, daemone pellat: ita nos quoque hymnis, et psalmis, et canticis spiritualibus nebulas tristitiae dissipare, laetitiam ac serenitatem mentis reparare debemus.

Vultis nunc, ut etiam naturali ratione mendacia mundi refellamus? Quid enim est majus et capacius, puteus aliquis profundissimus, an exiguum poculum? Non est comparatio. Ita quoque inter delectationem et voluptatem, quam capiunt homines carnales, et homines spirituales, nulla potest esse comparatio: siquidem carnales homines sensibus corporeis hauriunt voluptates, et delectationes. Et quid sunt corpora nostra, nisi angustissima quaedam pocula, quae statim replentur? Nonne si comedas pro horam, eris plenus usque ad os, et omnes epulas etiam exquisitissimas fastidies? At vero spirituales homines, non poculum exiguum, sed puteum immensum et infinitum replent, intelligentem videlicet, quae usque adeo ampla, et capax, et profunda est, ut totus mundus eam replere non possit. Deinde unde plus aquae hauriri potest, ex majori Oceano, an ex aliqua palude? Non est dubium quin ex mari: ita quoque non est dubium, majorem esse sine comparatione spiritualem, quam corpoream voluptatem. In quo delectantur stulti? Delectantur in epulis, quae magno pretio comparantur, magno labore condiuntur: et si paulo largius sumantur, caput et stomachum gravant, et morbos incurabiles generant, et tandem in lutum et fimum convertuntur. Delectantur in pecuniis et vestibus, quae nihil nisi curam, et sollicitudinem, et metum, et anxietatem pariunt, et quas tandem velint nolint relinquere debent. Alii sunt, qui delectantur in aura quaedam, vel potius fumo populari, et opinione hominum, quae nihil vanius, nihil mendacius, nihil perniciosius cogitari potest. At vero servi Dei, homines spirituales, in Domino delectantur, et quid est Dominus, nisi mare immensum omnium honorum? Is est cibus qui reficit sine satietate: qui satiat sine fastidio: cibus magnus, cibus dulcis, cibus sapidus, *gustate et videte, quoniam suavis est Dominus: non emitur argento, non generat morbos, non instat: sed contra potius locuplebat mentem, curat aegritudines peccatorum, relevat gravatos, replet inanes.* Quae cum ita sint nemo deinceps dubitare debet, quin mundus apertissime mentiatur, cum servos Dei sine tristitia, et merore esse

posse negat: et ego sane, si testimonium meum recipitur, affirmare possum sine mendacio, me nunquam tam veram, tam solidam, tam sinceram, tam diuturnam laetitiam sensisse, quam ab eo tempore, quo Deo servire desideravi.

At inquis, non video, nec intelligo, quae sit ista laetitia spiritualis, et nimis durum mihi esse videtur relinquere, quod video, quod sentio, quod tango, quod gusto, pro eo, quod non video, et fortasse nunquam videbo. Ego non dubito, neque miror te non videre: cum enim oculos clausos habeas, quo pacto videre potes? Quid prodest ad concionem venire, si venis tamquam ad comediam, ut scias aliis referre, bene dixit, bene egit, vel, non bene dixit, non bene egit? Hoc, mihi crede, penitus nihil valet, et si ita pergis nunquam intelliges. Sed aperis paulisper oculos, veni ad concionem paratus, veni cum desiderio proficiendi; non considerare quibus verbis tibi proponimus veritatem; nam neque ego magnam rationem habeo verborum; sed cape ipsam veritatem, cogita quid dicatur, tolle nubes, tolle tenebras peccatorum, pelle diabolum de corde tuo, qui impedit ne videas, et tum conquerere, si non vides. *Convertimini, ait Dominus per Malachiam, convertimini, et videbitis quid sit inter justum et impium, et inter servientem Deo, et non servientem ei.* Haec est igitur haeresis mundi, quam hodierna die Apostolus refellit: *Gaudete, inquit, in Domino semper.*

Quid mundus garrit? Quid mundus strepit? *Gaudete in Domino semper.* Et ne putetis mihi hoc verbum excidisse: *Iterum dico gaudete.* Semper gaudere debemus, non sicut filii hujus saeculi, qui per vicissitudines, et alterationes, modo ridet, modo plorant, modo laetantur, modo tristantur, nec aliter facere possunt, cum in iis rebus laetentur, quae non semper durant. Nam si gaudent cum pecunia crescant, plorant cum veniunt fures; si gaudent cum eis nascuntur filii, plorant cum iidem moriuntur. Nobis vero semper gaudendum est, qui gaudemus in Domino, solo stabili, et sempiterno bono, quod nunquam senescit, et cujus anni non deficient, et de cujus pulchritudine, pulchri, de cujus gloria gloriosi, de cujus immortalitate immortales efficiamur.

Sed quamquam semper nobis merito laetandum est, tamen duo praecipue sunt, quae nobis materiam gaudiorum adferunt; atque

idcirco B. Apostolus non semel, sed his nos gaudere voluit. *Gaudete, inquit, in Domino semper, iterum dico gaudete.* Gaudendum est semel in Deo: gaudendum est iterum in operibus Dei. Quale gaudium esse putatis animam diligentem Deum cum se cogitat parentem habere regem potentissimum, sempiternum, pulcherrimum, optimum, ditissimum, sapientissimum? Sane qui hoc intelligunt, satiari delectatione non possunt: et etiamsi mille mundi eis promitterentur, ejusmodi parentem mutare non vellent. Hoc est primum gaudium. Porro secundum est de operibus Dei. Sunt enim omnia pulchra, et bona, addo etiam perfecta, ut nihil addi, vel detrahi possit: *Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus.* Et, *magnificata sunt opera tua, Domine, omnia in sapientia fecisti.* Deus immortalis, quale gaudium capiunt servi tui, cum quidquid intuentur, nihil nisi opes et possessiones et divitias tuas, qui Pater eorum et esse et dici dignaris, vident! Delectantur certe, delectantur in factura tua et in operibus manuum tuarum, non in eis sistentes, et ea pro te diligentes, sicut impii faciunt: sed in eis potentiam, sapientiam, bonitatem et gloriam tuam laudantes. Intuentur caelum, et dicunt, Gloria tibi, Domine, qui super nos tentorium iam pretiosum, et gemmis tam claris distinctum, et ornatum expandisti. Intuentur solem et dicunt, Gloria tibi Domine, qui tuum decoro et tam venusto jubare, non solum necessitati et commoditati, sed etiam voluptati et delectationi nostrae providisti. Intuentur aera, et dicunt, Gloria tibi Domine, qui elementum tam necessarium, sine quo quasi sepulti viveremus, nobis contulisti. Intuentur terram et dicunt, Gloria tibi Domine, qui pavimentum domus nostrae non modo solidum ad firmitatem, sed etiam floridum ad amenitatem esse voluisti. Intuentur mare, et flumina, et animalium plantarum, lignorum, lapidum, metallorum multitudinem, distinctionem, varietatem et dicunt, Gloria tibi Domine, qui etiam in exilio et in carcere tot bonis et commodis nos abundare voluisti. Ita igitur sancti homines gaudent, semel in Deo et semel in operibus Dei.

Rursum vero gaudent, semel dum a Deo beneficium aliquod novum recipiunt: et iterum gaudent cum ab eo tanquam filii in misericordia flagellantur. Solent reges terrae legatos et ministros suos ad civitates mittere, aliquando quidem ut privilegia eo

rum confirmat, vel etiam augeant, sed aliquando etiam ut tributa exigant. Verum civitates non eodem vultu legatum privilegia confirmaturum, et tributa exacturum excipere solent. At servi Dei non minus gaudent ad flagella, quam ad beneficia et ideoque his gaudent. Intelligunt enim non minore charitate Deum servis et filiis suis flagella, quam beneficia dispensare.

Postremo gaudent semel boni de beneficio creationis, et iterum gaudent de beneficio liberationis. Gaudent semel, quod Deus ad suam imaginem et similitudinem condiderit hominem; et iterum gaudent, quod ipse pro sua imagine et similitudine reformanda factus sit homo. Hoc est igitur quod Apostolus ait: *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.*

Sequitur, *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Quibus verbis altera mundi hæresis refellitur. Mundus enim qui est ille Nabal Carmelus, quem scriptura stultum, et pessimum, et multiosum appellat, non contentus priori mendacio, aliud præterea excogitavit. Quid, inquit, esse putatis servire Deo? Est ars ignavorum, qui volunt bene comedere et bene bibere et nihil laborare. An non cantando et sedendo lucrantur pecunias? Numquid non melius est proprio labore atque industria sibi victum comparare? Ecce vobis verus Nabal, qui secundum nomen suum stultus est: et sibi non constat, paulo ante dicebat semper Dei servos esse tristes, et vitam nimis duram et laboriosam ducere. Nunc vero quid dicit? Eos cantando lucrari pecunias et bene comedere, bene vivere, et non laborare. Verum mentitur plane, mentitur in caput suum. Siquidem servi Dei non homines ignavi, sed milites fortissimi esse debent; quippe ipsa sua professione bellum inducunt cupiditatibus et omnes dæmones ad singulare certamen quodammodo provocant. Et vae illis, qui tamquam milites desertores, vel potius proditores sub signis Christi stipendia capiunt, et interim militant mundo. Quid enim nobis Apostolus præcipit? *Modestia vestra, inquit, nota sit omnibus hominibus.* Volo vos gaudere, sed in Domino: volo vos hilares ac lætos esse, sed ita, ut modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Non sit in vobis ullus excessus, sed summa in omnibus rebus moderatio; sit modus in cibo, sit modus in potu, sit modus in vestibus, sit modus in ipsa lætitia. Non dedit tibi Deus divitias, ut

vestiariis serico et bysso, et epuleris quotidie splendide et interim pauperes frigore, et nuditate, et fame, et siti intendant. Si enim hoc egeris, scis sententiam tuam, jam enim est lata; cum illo divite epulone sepelieris in inferno, et guttam unam aquæ desiderabis, et numquam impetrabis. Et tu cur putas tibi mitti pecunias a parentibus an eas projicias et semines in spheristeriis? sterilem agrum elegisti, prorsus arenam, vel potius ipsum mare, ubi seminare, elegisti. Nihil ibi colliges, mihi crede. Si pecunia tibi redundat, habes pauperum sinus, ubi eas reponas: Illud est fertile solum, ibi si semines, tempore suo cum exultatione metes; Nam *generatur Domino qui miseretur pauperis.* Deus vero nunquam sine usura, eaque, maxima reddit, quod accipit.

Porro tertia hæresis mundi in explicatione vel depravatione potius hujus apostolicae sententiæ consistit: siquidem filii hujus sæculi, ita locum istum interpretari solent: *Gaudete, Dominus prope est,* hoc est, festum aliquod appropinquat, ut dedicationis, ut Epiphaniæ, ut Resurrectionis, ut Pentecostes: ergo gaudeamus, et semel et iterum gaudeamus. Tunc enim a lectionibus et studiis vacabimus, pro Gymnasio spheristerium frequentabimus, et sine metu ludis et jocis, conviviis et potationibus, choreis et saltationibus, sonis et cantibus operam dabimus. Quid vobis de hac hæresi videtur? Fuite aliquando error tam perniciosus? At festi dies, inquit, sunt dies lætitiæ, et tum potissimum dicitur nobis: *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.* Verum est, sed adde quod sequitur: *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Cur accipis unam partem et reliquis alteram? An ne scis festiva gaudia Christianorum modestiam et sobrietatem suo jure sibi vendicare? Gaudia nostra non carnalia, sed spiritualia esse debent, plena sapientiæ: denique talia, ut omnes homines etiam ethnici et hæretici cognoscant, nos non Bacchanalia more paganorum, sed spirituales solemnitates Christiana gravitate peragere.

Non possem equidem, auditores optimi, verbis explicare, cum quanto dolore animi mei videam, quam perverso et diabolico more hoc nostro tempore festa celebrentur. Initio mensis Septembris ibam aliquando per urbem, et ecce ibi videbam unum ebrium, ibi alium: aliquos item in fenestris aspicebam more furiosorum horribili voce, nescio an ca-

nentes, an contententes, ego certe eo cantu non multum delectabar: pocula præterea in manibus tenentes quasi tubas quasdam, nisi quod ea non implebant vel inflabant: sed potius exhauriebant. Egressus deinde portas urbis, video spectaculum aliud pulchrum simul et fœdum, ridendum et deplorandum: video hominem procerum hastatum, diceret militem aut centurionem aliquem, sed interrim ad singulos passus cadebat, et eum femina quædam sobria, fortasse conjunx ipsius, incredibili labore post se trahebat. Quæsi vi quid sibi ista vellent eo tempore, et cur potius initio Septembris, quam alius diebus ista viderem? Responsum est mihi, tum celebrari dedicationem. Et ego: Quid, inquam, est dedicatio? Est ne festum aliquod Ecclesiasticum, an species aliqua Bacchanaliorum? Quid Bacchanalia? aiebant, nullo modo, festum est ecclesiasticum, solemnissimum, celeberrimum, quo dies festi in memoriam ac honorem sanctissimæ Deiparæ consecrati omnes simul ingenti lætitia recolluntur. Itane, inquam ego; festa Virginis sanctissimæ, integerrime, castissimæ, quæ jejuniis pascatur, ebrietate, et conviviis et impudicis cantibus, et sonis celebrantur? Sane non dubito, quin ii, qui primi festos illos dies instituerunt propositum pium et religiosum habuerint; nec aliud ea solemnitate voluerint, quam populum excitare ad agendas Deo gratias pro summis illis et infinitis beneficiis, quæ toti generi humano per Virginem illam Beatissimam contulit. Sed quantus abusus irrepserit, et quantum perversi homines suis corruptissimis moribus pium institutum obscuraverint ac fœderaverint, ex eo intelligi potest, quod peregrinis hominibus et quale sit istud festum ignorantibus, ex iis, quæ ubique fieri vident, non festa Dei, sed festa diaboli, atque adeo Bacchanalia ipsa videantur. Neque alii festi dies multo sanctius aut religiosius celebrantur; imo vero, quando, quæso, plura peccata fiunt, qua in festis? Quando plura celebrantur sumptuosa convivia? Quando plures audiunt lascivæ cantilenæ? Quando magis frequentantur spheristeria, tabernæ, prostibula? Quando plura exercentur genera ludorum, ineptiarum scurrilitatum? Quando in pluribus locis ad sonitum lyaræ et citharæ ducuntur choreæ?

Sed fortasse malum non est, vel exiguum malum est, viros cum feminis choreas ducere. Imo nihil perniciosius. Si possunt

palææ ad ignem accedere, et non comburi; et adolescens potest cum feminis tripudiare, et non ardere. Sed de infamia saltationum audite, quid veteres tam profani, quam sacri scriptum reliquerint. M. Tullius ita turpitudinem chorearum execrabatur, ut in defensione Murenæ dixerit: « Non fere saltat sobrius nisi forte insanit: Et multarum deliciarum comes est extrema saltatio. » Et alio loco, saltationem tamquam crimen turpissimum objicit Antonio. Erubescit igitur Christiane, erubescit, vincis ab ethnico, et ab ethnico in judicio procul dubio condemnaberis. Ille solo naturali lumine, sine dono fidei docere potuit, non esse saltationem nisi ebriorum vel insanorum. Et tu filius Dei celestis lumine illustratus, apud quem tales ineptiæ, nec nominari debuerant, in ipsa celeberrima et sacratissima solemnitate maxime insanis? Relinquamus profanos, dicas tu nobis, Ambrosi beatissime, senex reverendissime, lumen Ecclesiæ Christianæ, quid tibi de choreis et saltationibus videtur? « Merito, inquit, inde in injuriam divinitatis proceditur; quid enim ibi verecundiæ potest esse ubi saltatur, strepitur, concrepatur? » Dicit et tu, beatissime Hieronymus, quid sentis de choreis? « Cæterum, inquit in libro contra Helvidium, ubi tympana sonant, tibia clamitat, lyra garrit, cymbalum concrepat, quis ibi timor Dei? » Transeamus in orientem, consulamus quoque duos ex Patribus græcis: Dicit nobis Græciæ ornamentum, os vere aureum, magne Chrysostome, qui inter alias virtutes, ita laude juniorum excelebas, ut jejunator publice dicereris, dicas quæso nobis de conviviis et choreis sententiam tuam. « Audite, inquit in homilia 49, in Math. audite hæc, viri, qui magnifica convivia ebrietate plena consecramini: audite, inquam, et diaboli barathrum perhorrescite, ubi saltus lascivus, ibi diabolus certe adest: non enim ad tripudia hæc nobis pedes præbuit Deus: sed ut modeste incedamus, non ut impudenter camelorum more saliamus. Quod si corpus turpe sit impudenter saliendo, quanto magis animus fœdari credendum est: his tripudiis diabolus saltat, his a dæmonum ministris homines decipiuntur. » Audite postremo, quibus verbis magnus Basilius, vir sanctissimus atque doctissimus, insaniam istam oratione in ebriosos deplorat: « Viri, inquit, simul et feminæ communibus choreis constitutis vinoso dæmoni traditis animis se mutuo affectionum stimulis consauci-

Sed hinc
ad Petrus
Lament

arum; risus ab utrisque effusi sunt, cantilena torpes, habitus meretricis ad petulantiam invitantes. Rides et proterva, delectatione te oblectas, cum lacrymas fundere oportuerat, et igemiscere ob præterita? Cantilenas canis meretricias eie ctis Psalmis ac hymnis quos didicisti? Moves pedes et furiose exilis: ac infelicitè tripodias, cum genu flectere oportuerat ad orationem? » Hæc magnus Basilius. Quod si sancti Patres de choreis in universum hæc dixerunt, quomodo, queso, exclamassent, si hæc in ipsis festis Natalitiis fieri cognovissent? Sed relinquamus homines. Audiamus quid ipse Dominus, qui errare non potest, quid Spiritus sanctus, et Spiritus veritatis per Isaiam Prophetam dicat, *Cithara, inquit, et lyra et tympanum, et tibia, et vinum in conviviis vestris, et opus Domini non respicitis, nec opera manuum ejus consideratis.*

Ah! miseri et miserabiles, fecit Deus opus admirabile in diebus istis; *novum creavit Dominus super terram*: Virgo peperit, venit Deus ad homines, novum sidus apparuit, melliflui facti sunt cœli, Angeli deseruerunt beatas illas sedes, ut Parvulum viderent, qui datus est nobis, et vos soli, propter quos ista fiunt, in flagitiis occupati, vino somnoque sepulti, *opus Domini non respicitis nec opera manuum ejus consideratis.* Quid igitur fiet vobis? Audite sententiam Judæis nostri: *Propterea, inquit, dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum absque ullo termino.*

Nescitis fortasse quantum sacrilegium sit, dies Deo consecratos profanare? Cur obsecro non utimur passim templis, calicibus, vestibus sacerdotalibus? Quid sunt parietes isti plus, quam alii? Quid calices Ecclesie plus, quam alii? Quid vestes sacerdotales plus quam aliæ? Quantum ad materiam nihil. Sed ideo nefarium, ideo sacrilegum, ideo scelestum est ea in usus profanos convertere, quod Deo consecrata ac dedicata sint. Sed quis nescit ad eundem modum dies festos Deo consecratos, ac dedicatos esse, et non in aliis, quam in sanctis operibus consumendos? Quæro a vobis, si videremus aliquem incredibili audacia templum intrare, et vestibus sacris uti pro vestibus profanis, templo pro taberna, altari pro mensa, corporalibus pro mappis, in sacris patinis comedere, in sacris calicibus bibere, quis nostrum non horreret, quis non exclamaret? Et nunc videmus dies festos sollemnissimos, celeberrimos, sacratissimos, Deo dica-

tos, in orationibus, meditationibus, lectionibus sacris, hymnis et Psalmis, et canticis spiritualibus consumendos, sacrilegis choreis, saltationibus, conviviis, ebrietatibus, impudicitis, scurrilitatibus profanari, et nemo exhorret, nemo movetur, nemo miratur. Deus immortalis! *quæ participatio justitiæ cum iniquitate? quæ societas lucis ad tenebras? quæ conventio Christi ad Belial?* Quid habet lætitia carnis cum lætitia spiritus? Quid solemnitates Domini cum festis Bacchanaliorum? Ergone quibus diebus nos Deum placare debuimus, in illis eum magis ad iracundiam nostris sceleribus provocabimus? Quibus diebus Spiritus ascendus et recreandus erat, in illis eum magis vino et impudicitis obruemus? Quibus diebus agenda erant gratiæ Deo, quod nos a demonis laqueis, et flagitiorum, et scelerum servitute liberaverit, in illis nos flagitia et scelera quantum possumus, multiplicabimus? Quæ est hæc insania? Quæ furia infernales nos exagitant? Et nihilominus quærimus causas, cur Deus nos puniat? Cur in ipsis domibus nostris occidamur? Cur in media civitate securi non simus? Alii casui aut fortune; alii penuriæ; alii nescio quibus aliis rebus: sed voces istæ voces infidelium sunt: nos qui Christiani sumus, et scimus Deum omnium rerum providentiam gerere, qua ratione dubitare possumus, cur puniamur? Nonne Scripturæ clamant: *Miseros facit populus peccatum?* Et, *Non est malum in civitate, quod Dominus non fecerit?* Itaque peccata nostra penuriam, et pestilentiam, et seditiones, et omnia flagella nobis procurant, peccata nostra clamant, et clamor eorum in aures Dei Sabaoth introivit. Et jam video furorem Dei contra regiones istas ita succensum, ut non nisi magno et diuturno imbre lacrymarum restinguendus sit. Annis superioribus dumtaxat Deus comminatus est, non egit serio: fuit admonitio quadam paterina; sed quoniam in malis nostris perseveramus, iidem sumus, qui semper fuimus; nulla est emendatio morum, nullus zelus honoris Dei, omnes querunt, quæ sua sunt: idcirco vehementer formidandum est, ne sint posteriora pejora prioribus. Sane non placabitur Deus simplici confessione peccatorum, sed requirit seriam penitentiam, verum dolorem peccatorum, vitæ mutationem; et nisi hoc fiat, desperandum est de sanitate harum regionum. Hæc enim est radix et origo malorum omnium, ira atque

indignatio omnipotentis Dei. Cur canes imitamur, qui lapides, quibus icti sunt, persequantur et mordent? Cur flagellum nostrum aspiciamus, et contra ipsum indignamur? Cur non potius Deum consideramus, qui propter peccata nos flagellat, nec cessabit flagellare, donec cessemus peccare. Deus igitur bonis operibus placandus est Deo per veram penitentiam satisfaciendum, Deo sacrificium cordis contriti et humiliati, et præsertim in his festis Natalitiis, quæ jam quodammodo præ foribus sunt, offerendum est. Gaudeamus, sed in Domino gaudeamus; sed absint scurrilitates, absint ineptiæ, absint potationes, absint saltationes. O quantum absumus a religione et fervore Sanctorum Patrum, majorum nostrorum. O quid sentiebant in diebus festis, ac præsertim Domini quanto silentio, et quam altis con-

templationibus suspendebantur? cor liquefiebat, oculi pluebant dulces lacrymas, omnia ossa et omnes medullæ exultabant. Non supererat illis tempus, quod in nugis et vanitatibus consumerent. Totos sibi stupor ille ingens atque admiratio tam profundi Sacramenti Incarnationis filii Dei, totos illa abyssus charitatis et humilitatis Dei nostri sibi vendicabat. Sed fuis sit. Ego vos omnes, auditores optimi, per illam ipsam eximiam charitatem, per illam humilitatem, per illa viscera dilectionis Dei nostri, per adventum Regis pauperis, oro, obsecro, obtestor, in diebus Domini gaudeat Spiritus, non caro luxuriet: Angeli canunt gloriam Deo, et hominibus pacem, illos imitemur, cum illis voces nostras conjugemus, *Exultemus Domino, jubilemus Deo salutaris nostro, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.*